

УДК 37.091.3
ББК 74.202.5
Б89

Брызгіна Я. В.
Б89 Нові години спілкування. 2 клас/ Я. В. Брызгіна, О. П. Дашко, І. І. Димченко, Н. І. Микитченко, О. М. Пілаєва, С. М. Полуніна, А. О. Рудакова, О. В. Токар. — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 128, [1] с. — (Серія «Початкова школа. Виховна робота»)

ISBN 978-617-00-2712-2.

Посібник містить 35 розробок тематичних годин спілкування у 2-му класі, користуючись якими класний керівник зможе без зайвого клопоту підготувати та провести виховний захід, дібрати доцільні методи та форми виховної роботи, згуртувати дитячий колектив, розширити кругозір учнів, розвинути їхні творчі здібності тощо.

Зручний формат та розміщення розробок на відривних аркушах дасть змогу творчому вчителю використати матеріал посібника як роздавальний, а на місцях для записів — робити необхідні примітки щодо виконавців ролей, музичного супроводу, дій гравців і т. ін.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ББК 74.263

Навчальне видання

Серія «Початкова школа. Виховна робота»

**БРЯЗГІНА Яна Володимирівна,
ДАШКО Ольга Петрівна,
ДИМЧЕНКО Ірина Іванівна,
МИКИТЧЕНКО Наталія Іванівна,
ПІЛАЄВА Олена Михайлівна,
ПОЛУНІНА Світлана Миколаївна,
РУДАКОВА Аліна Олександрівна,
ТОКАР Оксана Володимирівна**

НОВІ ГОДИНИ СПІЛКУВАННЯ.

2 КЛАС

Головний редактор *Ю. С. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *О. В. Лебедєва*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 09.06.2016. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 11,76. Замовлення № 16-06/20-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
тел. (057) 731-96-33
e-mail: office@osnova.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2911 від 25.07.2007 р.

© Брызгіна Я. В., Дашко О. П., Димченко І. І.,
Микитченко Н. І., Пілаєва О. М., Полуніна С. М.,
Рудакова А. О., Токар О. В., 2016
© Корягін В. О., дизайн обкладинки, 2016
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2016

ISBN 978-617-00-2712-2

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування годин спілкування	4
Вересень	5
Тема 1. Наша Вітчизна — Україна (виховна година)	5
Тема 2. Життя людини — найвища цінність (зустріч-обговорення)	9
Тема 3. Правила чесної гри та змагання (година ввічливості)	11
Тема 4. Книжкова лікарня (бібліотечна година)	15
Жовтень	19
Тема 5. Музичний фольклор рідного краю (година народознавства)	19
Тема 6. Я — син своєї землі (виховна година)	23
Тема 7. Цінуй свій час і час інших (пізнавальна година з елементами інсценізації)	27
Тема 8. Сам удома (година безпеки)	31
Листопад	35
Тема 9. Чарівне слово поезії. Тарас Шевченко — народний поет (поетична світлиця)	35
Тема 10. Природа в загадках, прислів'ях, приказках та віршах (конкурсна програма)	39
Тема 11. Як не захворіти на грип (година здоров'я)	43
Тема 12. Лине пісня (година народознавства)	45
Грудень	47
Тема 13. Турбота. Я — помічник (ігровий тренінг)	47
Тема 14. Я маю право... Кожна людина має право... (година правознавства)	51
Тема 15. Шануй батька й неньку (родинне свято)	53
Тема 16. Народні звичаї (година народознавства)	61
Січень	63
Тема 17. Однокласник, товариш, друг (класні посиденьки)	63
Тема 18. У нас одна Батьківщина — наша рідна Україна (виховна година)	67
Тема 19. Мистецька галерея зими (година творчості)	69
Лютий	71
Тема 20. Дбай про інших (година доброти)	71
Тема 21. Навіщо людина працює (виховна година)	75
Тема 22. Кожному миле його слово рідне (подорож Країною мови)	79
Тема 23. Як організувати свій день (ігровий практикум)	83
Березень	87
Тема 24. Кращий мамин помічник (святкова зустріч)	87
Тема 25. Первоцвіті просять захисту (екологічна година)	91
Тема 26. Ти — вихована дитина? (година ввічливості)	93
Тема 27. Культура поведінки: ідемо до театру (колективне ігрове спілкування)	97
Квітень	101
Тема 28. Землю сонце прикрашає, а людину — праця (мандрівка у світ професій)	101
Тема 29. Традиції та реліквії моєї родини (класні посиденьки)	105
Тема 30. Збережімо довкілля чистим! (екологічна година)	107
Тема 31. Чарівні слова (година ввічливості)	109
Травень	113
Тема 32. Славетні українці (уявний екскурс до портретної галереї)	113
Тема 33. Рушник моєї бабусі (година народознавства)	121
Тема 34. Віч-на-віч з природою (година милування природою)	123
Тема 35. Хочу і можу бути здоровим (година здоров'я)	125
Відомості про авторів	129

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ГОДИН СПІЛКУВАННЯ

№ з/п	Вересень	Дата
1	Наша Вітчизна — Україна <i>(виховна година)</i>	
2	Життя людини — найвища цінність <i>(зустріч-обговорення)</i>	
3	Правила чесної гри та змагання <i>(година ввічливості)</i>	
4	Книжкова лікарня <i>(бібліотечна година)</i>	
Жовтень		
5	Музичний фольклор рідного краю <i>(година народознавства)</i>	
6	Я — син своєї землі <i>(виховна година)</i>	
7	Цінууй свій час і час інших <i>(пізнавальна година з елементами інсценізації)</i>	
8	Сам удома <i>(година безпеки)</i>	
Листопад		
9	Чарівне слово поезії. Тарас Шевченко — народний поет <i>(поетична світлиця)</i>	
10	Природа в загадках, прислів'ях, приказках та віршах <i>(конкурсна програма)</i>	
11	Як не захворіти на грип <i>(година здоров'я)</i>	
12	Лине пісня <i>(година народознавства)</i>	
Грудень		
13	Турбота. Я — помічник <i>(ігровий тренінг)</i>	
14	Я маю право... Кожна людина має право... <i>(година правознавства)</i>	
15	Шануй батька й неньку <i>(родинне свято)</i>	
16	Народні звичаї <i>(година народознавства)</i>	
Січень		
17	Однокласник, товариш, друг <i>(класні посиденьки)</i>	
18	У нас одна Батьківщина — наша рідна Україна <i>(виховна година)</i>	
19	Мистецька галерея зими <i>(година творчості)</i>	
Лютий		
20	Дбай про інших <i>(година доброти)</i>	
21	Навіщо людина працює <i>(виховна година)</i>	
22	Кожному миле його слово рідне <i>(подорож Країною мови)</i>	
23	Як організувати свій день <i>(ігровий практикум)</i>	
Березень		
24	Кращий мамин помічник <i>(святкова зустріч)</i>	
25	Первоцвіти просять захисту <i>(екологічна година)</i>	
26	Ти — вихована дитина? <i>(година ввічливості)</i>	
27	Культура поведінки: ідемо до театру <i>(колективне ігрове спілкування)</i>	
Квітень		
28	Землю сонце прикрашає, а людину — праця <i>(мандрівка у світ професій)</i>	
29	Традиції та реліквії моєї родини <i>(класні посиденьки)</i>	
30	Збережімо довкілля чистим! <i>(екологічна година)</i>	
31	Чарівні слова <i>(година ввічливості)</i>	
Травень		
32	Славені українці <i>(уявний екскурс до портретної галереї)</i>	
33	Рушник моєї бабусі <i>(година народознавства)</i>	
34	Віч-на-віч з природою <i>(година милування природою)</i>	
35	Хочу і можу бути здоровим <i>(година здоров'я)</i>	

Тема 1. НАША ВІТЧИЗНА — УКРАЇНА (виховна година)

Мета: розширити зміст поняття «громадянин України»; поглибити знання учнів про Україну; розвивати мовлення учнів, творчі здібності, пам'ять; виховувати патріотичні почуття приналежності до українського народу; прищеплювати любов до рідного краю.

Обладнання: фото рідної природи; фотовиставка «Де ми побували в Україні?»; карта України; символи України; колосся і калина; плакат «Видатні українці», український рушник з хлібом-сіллю.

Девіз: Усі ми — це наша родина, наша сім'я, наша Україна.

Хід заходу

I. ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

1. Повідомити тему години спілкування, що відбудеться через тиждень.
2. Запропонувати написати свої вірші на цю тему.
3. Приготувати фотовиставку «Де ми побували в Україні?».
4. Виготовити плоску улюблену квітку.
5. Доручити заготувати карту України.
6. Підготувати інсценізацію «Яка стежка найкраща?».

II. ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ГОДИНИ

1. Вступна частина

Учитель (*розповідає легенду «Наша земля»*). Колись давно Бог створив народи і кожному наділив землю. Наші предки кинулись пізніше, але землі їм уже не дісталось. От вони й прийшли до Бога, а він у цей час молився, і вони не сміли йому щось сказати. Стали чекати.

По якійсь хвилі Бог обернувся, сказавши, що вони чемні діти, хороші. Дізнавшись, чому прийшли до нього, запропонував їм чорну землю. «Ні, — відповіли наші предки, — там уже живуть німці, французи, іспанці, італійці». «Тоді я вам дам землю ту, що залишив для раю, там усе: річки, озера, ліси, степи. Але пам'ятайте, якщо будете її берегти, то вона буде ваша, а ні — ворога».

Пішли наші предки на ту землю, оселилися і живуть до сьогоднішнього дня.

А країну назвали Україною.

2. Основна частина

1) Слово вчителя.

— Кожна людина з великою любов'ю і душевним трепетом згадує те місце, де вона народилася, де промайнуло її дитинство, дитинство з дивосвітом — казкою, з материнською ласкою у затишній батьківській оселі. То родинне вогнище, маленька батьківщина кожної людини. То її велике «Я», з якого починається людина, родина, батьківщина і вся наша велична й неповторна у світі Україна. Її красою захоплювалися поети, художники та композитори.

2) Твори відомих українців.

Буває, часом спігну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво,
Оці степи, це небо, ці ліси,
Усе так гарно, чисто, незрадливо,

Усе як є — дорога, явори,
Усе моє, все зветься Україна.

Л. Костенко

БАТЬКІВЩИНА

Знаєш ти, що таке Батьківщина?
Батьківщина — це ліс осінній,
Це домівка твоя і школа,
І гаряче сонячне коло.

Батьківщина — це труд і свято,
Батьківщина — це мама і тато,
Це твої найщиріші друзі
І бджола у веснянім лузі.
Батьківщина — це рідна мова,
Це дотримане чесне слово.

А. Костецький

ДІДОВА КОЛИСКА

Одного разу батько шукав щось на горищі. Знайшов стару дерев'яну колиску. Дивна така — помережана, різьбою прикрашена. Ще й буквами старовинними вирізано: «Мир і хліб».

— Це дідова колиска, — сказав батько. Він довго дивився на неї, а потім витер пил і заніс до хати. — Хай зберігається...

Я не знаю свого дідуся. Батько показав мені тільки його могилу на кладовищі...

Коли я чую слово Батьківщина, мені пригадується старовинна колиска. В ній лежав дідусь...

Батьківщина — це люди, які жили на нашій землі до нас. Вони орали землю й сіяли, раділи й плакали, співали пісні. Це наші предки.

Ми повинні знати минуле нашої Батьківщини. Хто забув про колиску, в якій лежав його дідусь, той не може бути справжнім патріотом.

А наша колиска — це наше рідне село, рідна хата, мати й батько. З рідної хати починається для мене Батьківщина.

В. Сухомлинський

Патріот — той, хто любить свою країну.

3) *Бліцвікторина.*

- Наша Батьківщина — ... (*Україна*).
- Назвіть столицю України. (*Київ*)
- Найбільша річка, що протікає територією України. (*Дніпро*)

4) *Складання «асоціативного куца».*

— Діти, що для вас Батьківщина? (*Ми живемо на Слобожанщині. Для мене — це край, де я народився, живу, де живуть і працюють мої батьки. Це школа, вулиця, на якій я живу. Це моя родина: тато, мама, сестричка, бабуся, дідусь, рідна домівка.*)

— Ми називаємо Україну своєю Батьківщиною. Якими ще словами, близькими за значенням, ми можемо її назвати? (*Вітчизна*)

— Запишіть слова та фрази, що спадають на думку та асоціюються зі словом «Батьківщина».

Рушники Мама Сонце Земля Річка Місто

Народ Пісні Київ Тарас Шевченко Дніпро Харків

— Батьківщина — це земля, на якій ти народився, де народилися твої батьки, усі ми. Це тато і мама, це твої друзі, учителі. Це стежка, яка веде тебе до школи, птахи, які співають дзвінкоголосі пісні, — це твоя маленька Батьківщина.

Батьківщина — це казки, які розповідала бабуся, це зелена травичка і наша блакитна річка.

Батьківщина — це і Україна. Україна — це рідна мова, чарівна пісня, талановитий народ.

5) Гра «Добери ознаку».

— Доберіть до слів *Батьківщина, Україна, Вітчизна* якнайбільше ознак. (*Рідна, люба, мила, незора, багата тощо*)

У ч е н и ц я

Я народилась в Україні
І почала життя своє.
Тут небеса високії сині,
На що не глянеш — все моє!
Трава для мене зеленіє,
Для мене світлі дні ясні
І сонце пестить і леліє,
Летять до серденька пісні.
Тут кожна квіточка співає,
Струмочок ніжно жебонить.
І краю кращого немає,
Де б я могла так вільно жити!

6) Інсценізація.

У ч и т е л ь. Засперечались одного разу діти, яка стежка найкраща?

Д і т и (*по черзі*)

- До магазину, — там є цукерки.
- Ні, до школи, — там є діти.
- Ні, до річки, — там можна купатись.
- Ні, в садок, — там повно яблук та груш.
- Ні, у поле, — там простір широкий.

Але тут увійшла мама. Діти запитують її (*хором*). «Яка стежка найкраща?».

У ч и т е л ь. Мама подивилась на дітей, лагідно посміхнулась і відповіла...

М а т и. Додому, діти! До рідного дому!

У ч и т е л ь. А якщо об'єднати разом усі родини, всіх людей, які живуть в Україні, то як тоді ми їх назвемо? (*Народ*)

— Так, народ України, український народ. Ми всі — одна сім'я, повинні жити дружно.

7) Декламування віршів.

— Любимо ми разом гуляти по Харкову, спостерігати за листопадом, за білими хмарами, вчимося слухати шепотіння дерев, кущів, квітів. Спостерегаємо за краплинками дощу, які перетворюються на сонечку у діаманти фарб. Усе це виховує у дітей почуття гідності за свій край, за свою Батьківщину. Діти люблять свою Батьківщину, тому багато віршів вони написали про Україну, свій край.

Діти читають власні вірші.

Ти мене чаруєш,
Рідно Україно,
Красотою своєю
І річок, і гір,
Червоною калиною
І мовою солов'їною!

Синєє море, безмежні поля,
Високії гори, родюча земля,
У лузі калина і спів солов'я —
Це все Україна, це ненька моя!

На заході — гори Карпати,
На сході — донецькі степи...
Нам всім Україна — мати,
І ти її, друже, люби!

Я люблю свою країну,
Нашу неньку-Україну.
І зелені Карпати,
І стежинку біля хати.
Де тече Дніпро широкий,
Де цвіте калина,

Чорне море, жовте поле,
Де моя родина!

Мій рідний край!
Найкраща в світі Батьківщина,

Моя рідненька Україна!
Тут мати, батько, дід, бабуся.
Тут народилась я і вчуся.
Люблю тебе, моя родина,
Моя безкрая Україна.

8) Метод «Мікрофон»

— Уявіть, що до нас у клас приїхав хлопчик разом з батьками з іншої країни. Він не знає про нашу Україну! Розкажіть йому про Батьківщину, покажіть ті місця України, де ви побували.

Кореспондент бере інтерв'ю в учнів.

Розповіді дітей

— Україна — це отча земля, рідний край, де ми народилися. Столиця України — Київ. Широкі й чарівні простори, прекрасні села і міста. Могутньо котить до Чорного моря сиві хвилі найбільша річка України — Дніпро. Буйною зеленню шумлять на його берегах сади, ліси. Золотистим морем розливається безкраїми нивами жито-пшениця.

— Погляньте на карту України. На ній позначено кордони української землі. На півдні нашу державу омивають теплі моря — Чорне й Азовське, є в нас гори, і найбільші з них — Карпатські й Кримські.

— Україна — одна з найбільших держав Європи. Оскільки це велика країна, то живуть у ній люди різних національностей. Поряд з українцями в Україні живуть росіяни, білоруси, поляки, чехи, молдовани, болгары, євреї, поляки, греки. Усі вони в нашій державі мають однакові права.

9) Колективна робота.

— Спробуємо доповнити вірш, додаючи останнє слово.

Ми дуже любим весь наш край,
І любим _____ (Україну),
Її лани, зелений гай,
В саду рясну _____ (калину).
Там соловейко навесні
Співає між _____ (гілками),
Та й ми співаємо _____ (пісні) —
Змагається він з нами!

М. Познанська

— Чи є десь на землі такий чарівний край, де тихі весняні ночі пливуть на крилах солов'їних пісень, де вранці на замріяній річці джерельною водою умивається біле латаття, де навесні та влітку під шатами крилатих дерев яскравіє килим різнотрав'я і квітів?

Є, — це наш рідний край. (Звучить пісня «Рідна Україна».)

III. ПІДСУМОК ЗАХОДУ

1. Цікаве малювання «Вінок любові до України»

Діти прикріплюють улюблені квіти по контуру карти України, щоб утворився своєрідний вінок.

2. Перегляд відеокліпу «Моя Україна»

3. Підсумкове слово вчителя

— Багато ви знаєте про Україну, а головне — те, що любите її, любите своїх рідних, своєю працею та навчанням допомагаєте їм.

Тема 2. ЖИТТЯ ЛЮДИНИ — НАЙВИЩА ЦІННІСТЬ (зустріч-обговорення)

Дата _____

Клас _____

Мета: навчити учнів цінувати життя в будь-яких його проявах; розвивати навички участі в дискусії; навчати учнів виражати власну позицію і відстоювати власну думку.

Обладнання: сині, червоні й жовті паперові квіти; ватман для прикріплення квітів; скляне сердечко.

Хід заходу

I. ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Учні заздалегідь вивчають вірші, готують кольорові квіти (*червоні, жовті і сині*).

II. ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ГОДИНИ

1. Вступна частина

Учитель. Вітаю вас, любі діти! Ми знову зустрілися на виховній годині, а розпочати наше спілкування пропоную із перевірки вашого емоційного стану.

Перед вами лежать червоні, жовті та сині квіти. Якщо у вас радісний настрій, то прикріпіть червону квітку, якщо приємний — жовту, якщо сумний — синю.

— Більшість, як і я, обрали червоний колір. А чи знаєте ви, що червоний колір — це не тільки символ радості, але й символ життя у багатьох народів.

Слухання притчі про мудреця

Існує притча про мудреця, який знав усе. Одна людина захотіла довести, що мудрець знає не все.

Затиснувши в долонях метелика, він запитав: «Мудрець, який метелик у мене в руках: мертвий або живий?».

А сам міркує: «Скаже живий — я його затисну, скаже мертвий — випущу». Мудрець, подумавши, відповів: «Усе в твоїх руках».

Обговорення

— Життя метелика було в руках людини. Але як ви вважаєте, чи має вона право розпоряджатися життям метелика? А чому? (*Відповіді учнів.*)

— Життя — це дар, його треба оберігати. І ніхто не має права розпоряджатися ним.

— Отже, тема нашої зустрічі «Життя людини — найвища цінність». Пропоную поговорити сьогодні про найважливіше — про наше життя.

2. Основна частина

Учитель. У природі влаштовано все так, що все живе народжується, росте, старіє і вмирає. Життя закінчується по-різному. Хтось помирає від старості та хвороб, хтось потрапляє в катастрофи, гине під час землетрусів, поеней, пожеж або під час виконання службового обов'язку. Але є й інші причини.

Одного разу, восени, повертаючись з роботи, я стала мимовільним свідком однієї сцени. Маленький хлопчик, років 6, вириваючи руку з руки мами, роздратованим голосом кричав, що хоче побігати по калюжах. Мама спокійно пояснила синові, що це небезпечно для його здоров'я, він може промочити ноги, застудитися і захворіти.

На що син відповів: «Ну і нехай. Краще захворію і помру». У цей момент жінка обернулася, і я побачила сльози в її очах. Дитина поранила матір у саме серце.

Бесіда

— Як ви вважаєте, чому маленький хлопчик сказав мамі такі страшні слова?

— У мене в руках сердечко. Вам воно подобається? А чим? (*Передаючи сердечко дітям, учитель забирає його.*) А мені не подобається. (*Сердечко падає з рук і розбивається.*)

— Чи правильно я вчинила, розбивши серце лише тому, що воно мені не сподобалося?

— Ви маєте рацію! Сердечко було милим. Прикро, що я його знищила. Але зробила я це для того, щоб яскравіше показати втрату чогось дорогого, викликати почуття жалю, зупинити від необдуманих учинків. Не можна повернути те, що втрачено назавжди.

У цьому світі кожен із нас — просто людина, але для когось — цілий світ.

А що таке життя?

1-й учень

Життя — це просто дивна казка,
В яку приходимо лиш раз.
Тут для людей любов і ласка,

І світло сонечка для нас.
І небеса бездонні сині,
Чарівні зорі в небесах.

2-й учень

Ключі високі журавлині,
І вся оця земна краса.
Життя складне, але чудове,
Ми робимо в нім відкриття.

Й завжди ідемо в невідоме,
Тим цікавіше нам буття...
Привабливіше, яскравіше,
Є для фантазії політ.

3-й учень

І манять вдаль путі світліші...
І ти не йдеш — летиш у світ!
Є і різкі в нім повороти,

Де випадаєш із сідла.
Завертять враз круговороти...
Бувають і такі діла.

4-й учень

Та все проходить, час спливає,
Нова мета нас кличе вдаль.
В житті усякого буває,

Та за минулим нам не жаль,
Бо кличуть знов нові дороги,
Під ноги стеляться путі.

5-й учень

Чекають радощі й тривоги
Щодень у нашому житті.
Життя складне, але цікаве.

Його не визнаєш до пуття.
Буває радісне й лукаве...
Але... Спасибі за життя!

Н. Красоткіна

Учитель ознайомлює учнів із притчею про батька та його синів (*див. додаток на с. 22*).

III. ПІДСУМОК ЗАХОДУ

Учитель. Як ви вважаєте, чиє життя можна назвати найціннішим скарбом?

— Яку цінність має життя старшого сина? Чому?

— На кого ви б хотіли бути схожими?

— Що для цього необхідно? (*Відповіді учнів.*)

— Отже, життя людини — найвища цінність.

Бережімо себе, своє здоров'я, життя, адже навіть мить прожити заново, повернути чи виправити щось буває часто вже просто неможливо.

Тема 3. ПРАВИЛА ЧЕСНОЇ ГРИ ТА ЗМАГАННЯ (година ввічливості)

Дата _____

Клас _____

Мета: розширити зміст понять «чесність» і «правдивість»; навчити розпізнавати ці моральні явища; формувати вміння оцінювати власні вчинки та вчинки товаришів; розвивати вміння дітей працювати в мікрогрупах; виховувати чесність та правдивість, негативне ставлення до обману.

Хід заходу

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ЗАХОДУ

— Як ви вчините, якщо:

- знаєте, що товариш завинив, а карають іншого;
- соромно сказати правду? (*Відповіді учнів.*)

— Сьогодні ми з'ясуємо, що таке чесність і правдивість, а що таке — брехня й обман.

III. ОПРАЦЮВАННЯ ТЕМИ ЗАХОДУ

1. Вступне слово вчителя

— Сьогодні наша година спілкування тісно пов'язана з реальним життям. У ньому ми, прагнучи бути ідеальними людьми, маємо здолати довгий шлях до самовиховання. На цьому шляху є зупинки-станції — обов'язки, які ми самі складаємо. Один із таких обов'язків — це говорити правду. Брехня, або неправда, — підступна особа, здатна замаскуватися під правду, переконати людину, що зараз саме вона, брехня, є найкращим варіантом поведінки, і тільки вона веде до виходу з якоїсь кризової ситуації. Тобто поводить як підступний ворог. Ми маємо виробити звичку й навичку боротися з цим ворогом. А найкращий спосіб боротьби із брехнею — це побачити, зрозуміти і викрити її.

— Як ви розумієте значення слова «правда»?

— Тлумачний словник дає таке визначення: «Правда — це те, що відповідає дійсності, істина».

2. Розігрування моральної ситуації «Розбите вікно»

— Діти, уявімо і розіграємо ситуацію. Для цього нам потрібні двоє хлопчиків для участі в експерименті. (*Виходять двоє учнів, учитель по черзі пояснює роль кожного з них.*)

— Петрик ударив по м'ячу, і м'яч влучив у вікно. Вікно розбилося, а м'яч, відскочивши від рами, впав просто до рук Андрійкові, який проходив біля вікна.

Виходить учителька. Оцінивши побачене, вона звертається до Андрія:

— Андрійку, хіба ти не знав, що гратися м'ячем під вікнами не можна? Це призвело до того, що ти розбив вікно.

(*Можливі два варіанти розвитку діалогу.*)

I варіант. Андрій, не бажаючи видати Петрика, бере провину на себе.

II варіант. Петрик зізнається, що це він розбив шибку.

Діти висловлюють своє ставлення до вчинків Андрія і Петрика, оцінюють їх.

3. Читання й обговорення казки «Хлопчик-пастух»

— Іноді наслідки від брехні непоправні. Як це і трапилося в одній казці.

Троє братів пасли отару овець. Двом старшим братам потрібно було зійти з гори в село. Вони залишили молодшому ріжок і сказали йому, що як тільки

буде загрожувати небезпека, одразу дути в ріжок. Не встигли брати відійти, як пролунали звуки ріжка, що сповіщали про небезпеку. Вони швидко повернулися назад, але виявилось, що малий просто пожартував.

Брати знову вирушили в дорогу та невдовзі змушені були повернутися назад. Їх зустрів живий-здоровий брат. Брати розсердилися і знову почали спускатись з гори.

Почувся звук ріжка, але брати не зважали, вони думали, що це знову витівки малого пустуна. Та на цей раз небезпека була насправді: на отару напали вовки. Двічі збрехавши, на третій не чекай, щоб повірили.

Обговорення змісту казки

- Що неправильно вчинив молодший брат?
- Що ви йому порадили б під час зустрічі з ним

4. Читання й обговорення оповідання Г. М. Кирпи «Маленька брехня»

— Послухайте історію про дівчинку Наталку, яка вважала, що маленька брехня — це і не брехня зовсім.

Ганнуся впала і зламала ногу. Довелося в гіпсі лежати вдома. Вона дуже переживала, що багато в школі пропустить, а тоді зовсім відстане від однокласників.

Друзі вирішили виручити однокласницю: домовилися щодня носити їй уроки і пояснювати, коли вона щось не зрозуміє.

Коли настала черга Наталки провідувати Ганнуся, вона не пішла до однокласниці. В класі збрехала, що у неї, мовляв, бабуся захворіла.

— Як тобі не соромно! — обурилася Надійка. Та ти ж учора цілий день через скакалку на вулиці стрибала.

— Подумаєш, злочин великий, — трохи зашарілася Наталка. — Я зовсім трішечки збрехала.

Обговорення змісту оповідання

— Як ви гадаєте: брехня може бути малою чи великою?

— Мала брехня спричиняє таку саму шкоду, що і велика. Адже і мала брехня — це неправда, і півбрехні — теж неправда. І починається все завжди з малого: пішов у кіно, а мамі сказав, що був у школі. Гасав у дворі, а вдома сказав, що ходив до хворого товариша.

Здавалося б дрібниці. Аж ні! Мала брехня з часом переростає у велику брехню, якій немає прощення.

5. Творче завдання «Фея правди»

— Уявіть, що фея правди торкнулася вас всіх чарівною паличкою — і ви розучились обдурювати, і надалі будете говорити лише правду (*вчитель кожного учневі дає «сердечко правди»*).

Це сердечко допомагатиме вам говорити лише правду.

6. Гра «Коло чесності»

Учні об'єднуються у дві команди (*за жеребкуванням*). Члени однієї команди, узявшись за руки піднімають їх угору. Це «коло чесності». Члени другої команди, вишикувавшись у «ланцюжок», вбігають і вибігають з кола подібно струмочку. Коли музика зупиняється, учні створюючи «коло чесності», опускають руки і нікого не випускають із нього. Ті, хто залишився в колі, по черзі розповідають про чесні вчинки. Потім команди міняються ролями.

Метод «Мікрофон»

- Чи сподобалася вам гра?
- Чи складно було говорити про чесні вчинки?
- Коли ви говорите неправду, що ви після цього відчуваєте?

- Хто у вашій сім'ї найчесніший?
- Розкажіть про людину, яка є для вас прикладом чесності?
- Як на вашу думку навчитися бути правдивим?

7. Робота у мікрогрупах

— Зараз я кожній групі роздам завдання. Ви матимете 5 хв на обдумування й обговорення. Потім лідер висловить думку групи. Якщо з інших груп знайдуться охочі доповнити, підведіть, будь ласка, руки.

Учитель роздає завдання, вмикає музику на 5 хв.

Ситуація 1

Павло отримав три бали із самостійної роботи з математики. Щоденник на оцінку не подав. На запитання тата «Як справи у школі?» відповів: «Нормально».

Запитання

— Чи можна вважати, що Павло обманув батька? Що ви порадили б Павлові сказати вдома в такому випадку?

Ситуація 2

Соня розлила мамині дорогі парфуми, а сказала, що це ненавмисне зробив Кешка (*папуга*). Ось їхній діалог:

— Мамо, а Кешка розлив твої парфуми в рожевій пляшечці.

— Ох, негідник! Доведеться йому надалі сидіти у клітці, а то ще більше нашкодить.

— А може, вибачимо? Він більше не буде!

— Ні, і не проси.

— Добре, мамо.

Запитання

Охарактеризуйте поведінку дівчинки. Поставте себе на місце Соні і скажіть, що б ви сказали мамі.

Ситуація 3

Забігши першим до класу, Олексій побачив забутий кимось телефон. Він узяв його до рук і почав роздивлятися. «Ух ти, який гарний! Це твій?» — почув він раптом голос однокласника. «Так. Це мені друг подарував на день народження».

Запитання

— Які погані вчинки зробив Олексій? Як він може виправити свою помилку?

8. Поради бувалого гравця

— Усім вам знайоме відчуття перемоги в спортивних змаганнях. І відчуття поразки теж знайоме. Але коли ваші суперники шахраювали, а потім ще й виграли — це зовсім інше, і викликають тільки негативні емоції.

1. Вигравай лише у чесний спосіб, інакше перемога не принесе тобі задоволення.
2. Не зазнавайся, якщо в тебе все виходить і ти виграєш.
3. Якщо умієш щось добре робити, навчи товаришів.
4. Вигравати у сильного суперника цікавіше.
5. Ніколи не смійся над тим, хто програє, і ти можеш стати переможеним.
6. Не занепадай духом, коли програєш, адже попереду багато цікавих ігор.
7. Не ображайся на переможця, натомість привітай його з перемогою.
8. Не гнівайся на тих, через кого, можливо, трапилася поразка. Товариш по команді потребує твоєї підтримки.
9. Життя складається з перемог і поразок. Навчись їх сприймати належним чином.

IV. ПІДСУМОК ЗАХОДУ

1. «Мозковий штурм»

— Закінчіть речення.

- Коли я говорю неправду, я відчуваю...
- Коли мені говорять неправду, я відчуваю...
- Людина, яка обманює...
- Таким чином робимо висновки, що:
- коли мене обманюють і коли я обманюю, то я переживаю погані відчуття;
- людина, яка обманює, компрометує себе в очах інших, утрачає їхню довіру, хороше ставлення.

— Відомий французький письменник Еміль Золя сказав: «Якщо ви приховаєте правду і закопаєте її в землю, вона неодмінно виросте і набере такої сили, що одного разу, коли вона вирветься, то знесе все на своєму шляху».

Підтвердження цієї думки можна знайти і в українському фольклорі, зокрема у прислів'ях і приказках.

2. Робота в групах над прислів'ями

Учні складають прислів'я із розсипаних слів. Пояснюють їх зміст.

- У кому правди немає, у тому і добра мало.
- Говориш правду — правду і роби.
- Краще гірка правда, ніж солодка брехня.
- Не шукай правди в інших, якщо її немає в тобі.
- Правдивій людині неправди не говорять.
- Когось обманеш на день, себе — на все життя.

3. Підсумкова бесіда

— А тепер кожен на своєму сердечку правди запише побажання щодо чесності та правдивості, чесних учинків.

— Зараз відповіді даємо гуртом.

- Чи поважають людину, яка каже неправду? (*Ні*)
- Чи хочемо ми, щоб нас поважали? (*Так*)

— Тоді повторюйте за мною:

«Я хочу, щоб мене поважали, і тому ніколи не говоритиму неправди».

- А завершити годину спілкування я хочу словами відомого письменника Льва Толстого: «Для того щоб навчитись говорити людям правду, потрібно навчитися говорити її самому собі».

Висновки

- Будь-який обман із часом викривають, і тому він не є виходом із критичної ситуації.
- Неправда, обман викликають негативні почуття та асоціації, тому компрометують того, хто говорить неправду, в очах інших; людина, яка себе поважає, не буде нікого обманювати.